

وداع محزون حریری در کناره‌گیری از سیاست لبنانی

به قلم دیوید شنکر (/fa/experts/dywyd-shnkr/)

۴ فوریه ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/saads-sad-goodbye-hariri-leaves-lebanese-politics
العربية (/ar/policy-analysis/wda-mhzn-llhryry-bd-astqalth-mn-alhyat-alsyasyt/)

درباره نویسنده

دیوید شنکر (/fa/experts/dywyd-shnkr/)

.David Schenker is a Senior Fellow at The Washington Institute and former Assistant Secretary of State for Near Eastern Affairs

تحلیل کوتاه

با آن‌که به نظر می‌رسید حریری نسبت به همقطاراناش در جمع نخبگان سیاسی بیروت حسن نیت بیشتری داشته باشد در نهایت بخشی از همان حلقه‌ای شد که لبنان را به ورطه شکست کشاند

در ۲۴ ژانویه سعد حریری نخست‌وزیر سابق لبنان و رهبر بزرگ‌ترین حزب اهل سنت کشور اعلام کرد که سیاست را کنار خواهد گذاشت و از کاندیداهای حزب خود یعنی «تیار المستقبل» خواست که در انتخابات پارلمانی بهار امسال شرکت نکنند. از جولای گذشته وقتی حریری توانست دولتی تشکیل دهد و بعد بیروت را به مقصد ابوظبی ترک کرد شایعه کناره‌گیری او بر سر زبان‌ها بود. در بحبوحه بحران مالی بی‌سابقه لبنان و سلطه فزاینده حزب‌الله مورد حمایت ایران کناره‌گیری او احتمالاً نگرانی‌های زیادی را در غرب در مورد خلاء احتمالی در رهبری اعراب اهل سنت لبنان موجب خواهد شد.

از انقلاب تا انهدام

سعد حریری بعد از کشته شدن پدرش رفیق حریری در فوریه ۲۰۰۵ برجسته‌ترین سیاستمدار سنی لبنان و یکی از چهره‌های مطلوب در پایتخت‌های غربی بوده است. او که شخصیت بسیار خونگرم و دلپذیری دارد در هدایت انقلاب سدر نقش داشت که جنبشی اعتراضی بود و به دهه‌ها اشغالگری سوریه پایان داد. حریری به عنوان رهبر جنبش المستقبل ائتلاف «۱۴ مارس» را رهبری کرد که طرفدار غرب و مخالف حزب‌الله است و در انتخابات سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۹ به پیروزی رسید.

ولی حریری به رغم کسب اکثریت‌های پارلمانی نتوانست آرای خود را به پیشروی در میدان عمل تبدیل کند. منصفانه بگوییم حزب‌الله با توسل به تهدید و گاه با اعمال زور مانع سیاستمداران طرفدار غرب برای تغییر وضع موجود شده است. از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ حزب‌الله تقریباً یک دوجین از متحدان سیاسی حریری را ترور کرده است. در سال ۲۰۰۸ بعد از آنکه دولت حریری مجموعه‌ای از دستورات به ضرر حزب‌الله صادر کرد حزب‌الله که در فهرست سازمان‌های تروریستی قرار دارد با یورش به بیروت خانه او و اهدافی دیگر را به رگبار بست.

اما متأسفانه حتی پیش از این‌که این ماشین ترور سرعت بگیرد حریری زمینه مصالحه با حزب‌الله را داشت. در انتخابات سال ۲۰۰۵ و انتخابات‌های بعدی او با این گروه توافق‌هایی کرد تا ائتلاف حریری بتواند بیشترین کرسی‌های مجلس را به دست آورد. بعد از انتخابات ۲۰۰۹ حریری تحت فشار قرار گرفت تا با این نیروی شبه‌نظامی وارد دولتی ائتلافی شود و دکتترین «مقاومت» این گروه را (دست‌کم به طور لفظی) به عنوان یک سیاست ملی پذیرفت. اواخر همان سال به اصرار عربستان سعودی با بشار اسد رئیس‌جمهور سوریه آشتی

کرد و به دمشق سفر کرد و شب را در خانه دیکتاتور گذراند

حریری بعد از فروپاشی دولتش در سال ۲۰۱۱ لبنان را به مقصد عربستان ترک کرد و شهروند سعودی است گفته می‌شد که خروج او ناشی از تهدید حزب‌الله بوده است و او تا سال ۲۰۱۴ به بیروت برگشت در سال ۲۰۱۶ حریری دوباره به نخست‌وزیری یک دولت ائتلافی دیگر با حزب‌الله رسید و این با توافق ممکن شد که بر اساس آن او از ریاست‌جمهوری میشل عون دشمن سیاسی خودش و متحد حزب‌الله که طرفدار سوریه است حمایت کرد در آن سال مشکلات مالی فزاینده حریری را وادار به تایید یا تن‌دادن به مجموعه جدیدی از شیوه‌های مشکل‌آفرین مهندسی مالی از سوی بانک مرکزی کرد

در همین زمان درست پیش از بازگشت حریری به قدرت دولت ریاض شرکت عظیم ساخت‌وساز حریری موسوم به «سعودی اوجیه» را به زور ناچار به اعلام ورشکستگی کرد آنچه اوضاع را بدتر کرد این بود که یک سال بعد از تصدی سمتش دولت عربستان ظاهراً او را ربود و او را تهدید و شکنجه کرد و نهایتاً در اعتراض به سلطه ایران و حزب‌الله بر لبنان او را وادار به استعفا نمود ولی او بعد از آزادی‌اش استعفای خود را پس گرفت و به تصدی مقام نخست‌وزیری ادامه داد

با ادامه وخامت اوضاع اقتصادی که تا حد زیادی ناشی از فساد و سوءمدیریت مالی است معترضان بیشتری خواستار شفافیت و پاسخگویی شدند در اکتبر ۲۰۱۹ معترضان با شعارهای «کلن یعنی کلن» (همه آن‌ها یعنی همه آن‌ها [باید بروند]) خواستار برکناری تمام مقامات دولت شدند حریری مدت کوتاهی بعد استعفا داد

آیا او باز خواهد گشت

بسیاری در غرب و برخی در لبنان امید داشتند که حریری یک بار دیگر بعد از ناآرامی دو سال گذشته به قدرت برگردد ولی این بار کناره‌گیری او شاید بیشتر طول بکشد هرچند رفتن او جامعه سنی لبنان را بدون رهبری مورد وفاق باقی می‌گذارد کارنامه او در این جایگاه در بهترین ارزیابی با افت و خیز همراه است مسلماً او در حفظ منافع سنی‌ها ناکارآمد بود حتی وقتی کاملاً از حمایت مالی سعودی برخوردار بود اعضای ارشد حزب‌الله در دولت نفوذ پیدا کردند و سلطه خود را در کشور بیشتر کردند

به همین ترتیب حریری به رغم گرایش آشکارش به غرب در ترویج دیدگاه غرب برای لبنان ناکارآمد بوده است او هرگز آن مصلحی نبود که بسیاری امید داشتند باشد و در دوره تصدی او اقتصاد سقوط کرد چون دولت سیاست‌های نابخردانه ترفند «پانزی» را پی گرفت و درست مثل دیگر سیاسیون لبنانی از هر بخش طیف مذهبی که باشند حریری از اتهام فساد مصون نبود یکی از اتهامات او که مکرراً ذکر می‌شد رابطه او با معاملات مشکوک در حوزه مدیریت زباله بود بخشی که نابسامانی آن منجر به اعتراضات انبوه سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶ و کارزار اعتراضی «بوی گند می‌دهی» شد در اکتبر ۲۰۲۱ دولت بایدن جهاد العرب را که از قرار رابطه نزدیکی با حریری دارد به خاطر عملکرد آلوده به فساد در این بخش و بخش‌های دیگر تحریم کرد

بنابراین گرچه حریری شاید در دوره‌های متعدد تصدی خود حسن نیت به خرج داد نهایتاً رهبری تحول‌آفرین برای لبنان نبود بعد از روزهای بی‌پروای انقلاب سدر سیاست‌ها و ائتلاف‌های او طوری طراحی شد که مسائل ساختاری کشور خواه فساد سوءمدیریت یا سلطه نیروی نیابتی اصلی ایران تا دوام یابد به جای آنکه تغییر کند او در جریان سخنرانی خداحافظی خود در بیروت ممانعت از جنگ داخلی را یکی از اصلی‌ترین دستاوردهای خود ذکر کرد ولی این دستاورد انکارناپذیر به بهای ویرانی لبنان به

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and->

[complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-) (https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-

[between-painful-revival-and-complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-) شیوه (https://www.washingtoninstitute.org/policy-

[analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-complete-submission-iran))

(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-

[complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-) های (https://www.washingtoninstitute.org/policy-

[between-painful-revival-and-complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-))

[analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-complete-submission-iran) دیگر

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and->

[complete-submission-iran](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-stands-crossroad-between-painful-revival-and-complete-submission-iran)) حاصل شد

حریری پیش از اعلام کناره‌گیری خود فهمیده بود که اگر بخواهد دوباره برای نجات لبنان به صحنه سیاست برگردد باید رویکرد خود را عوض کند اما او که نتوانست توافق دیگری با حزب‌الله صورت دهد یا با دیکتاتوری این نیروی شبه‌نظامی واقعا مخالفت کند در بن‌بست قرار داشت

در مورد رهبر بعدی اهل سنت لبنان باید متذکر شد که برادر بزرگتر سعد بها حریری از اقامتگاه خود در پاریس از خبر کناره‌گیری او

استقبال کرد و ولی بها حریری به رغم تلاش برای پر کردن خلأ قدرت از طریق کمک مالی به برخی کاندیداهای مجلس که طرفدار اصلاحات و مخالف حزب الله هستند به نظر نمی رسد میلی به عزیمت به بیروت و پوشیدن ردای میراث خانوادگی داشته باشد عمده هفتادساله آنها بهیه حریری که در صیدا ساکن است ممکن است کرسی دیگری در پارلمان کسب کند ولی نه او و نه هیچ یک از دیگر اعضای خانواده حریری احتمال حضور در دولت بعدی نخواهند داشت

در هر حال شانس این که انتخابات بر مسیر جاری در لبنان تاثیر بگذارد بسیار کم است حزب الله نشان داده که برای

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>)

گلوله [\(\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>)

احترام [\(\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>)

بیشتری [\(\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>)

قائل [\(\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>)

است [\(\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal)

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanons-crisis-and-unifils-mandate-renewal>) تا برگه رأی ولی

وقفه در حضور سیاسی خاندان حریری می تواند فرصتی برای رهبران سنی جدیدی فراهم کند که کمتر مایل به پذیرش قیومیت ایران و

بیشتر متمایل به اصلاحات هستند بعد از سال ها وخامت اوضاع که لبنان را به آستانه تبدیل شدن به کشوری درمانده کشانده روشن

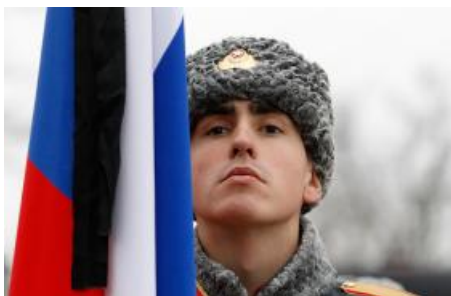
است که نخبگان سیاسی فعلی در بیروت قابلیت ایجاد تغییرات لازم برای تغییر اوضاع را ندارند حریری از بسیاری از همقطاراناش بهتر بود

ولی نهایتاً به عضوی از همان گروه نخبگان شکست خورده لبنان بدل شد

دیوید شنکر هموند ارشد توب در انستیتو واشنگتن و مدیر برنامه انستیتو در زمینه سیاست عربی است او دستیار پیشین وزیر خارجه

آمریکا در امور خاور نزدیک در دوران دولت ترامپ است

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

The Ukraine Crisis Isn't Over: Russia Has Lied About Troop Withdrawals Before

فوریه ۲۰۲۲ ۱۶

Anna Borshchevskaya

[\(/policy-analysis/ukraine-crisis-isnt-over-russia-has-lied-about-troop-withdrawals\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/ukraine-crisis-isnt-over-russia-has-lied-about-troop-withdrawals)

ARTICLES & TESTIMONY

As China Thrives in the Post-9/11 Middle East, the US Must Counter

۱۶ ژوئیه ۲۰۲۲

Jay Solomon

[\(/policy-analysis/china-thrives-post-911-middle-east-us-must-counter\)](#)

BRIEF ANALYSIS

Unpacking the UAE F-35 Negotiations

۱۵ ژوئیه ۲۰۲۲

Grant Rumley

[\(/policy-analysis/unpacking-uae-f-35-negotiations\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/dmkrazy-w-aslah/\)](#) دموکراسی و اصلاح

[\(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/lbnan/\)](#) لبنان